

Številka: 54402-10/2020/5

Datum: 15. 12. 2020

Odgovor glede zaključkov posveta Državnega sveta o Večletnem finančnem okviru 2021–2027 in razvoju kohezijske regije Zahodna Slovenija

Državni svet RS je Vladi Republike Slovenije v seznanitev posredoval zaključke posveta o Večletnem finančnem okviru 2021-2027 in razvoju kohezijske regije zahodna Slovenija ter Vlado RS pozval, da se do njih opredeli.

Vlada Republike Slovenije (Vlada RS) je posredovane zaključke preučila in v nadaljevanju podaja odgovor oz. pojasnila k vsaki od 17 navedenih točk.

- 1. Udeleženci posveta izpostavljajo dosežek predsednika Vlade in njegove ekipe, ki je v okviru sprejetega dogovora EU o večletnem finančnem okviru 2021–2027 uspešno zagovarjala razvojne potrebe Slovenije in v okviru tega izpogajala dodatnih 350 mio evrov za Zahodno kohezijsko regijo, ki pa bo navkljub temu v prihodnje upravičena do bistveno manj evropskih sredstev kot v iztekajoči finančni perspektivi. Projekcija sredstev evropske kohezijske politike za prihodnje programsko obdobje namreč kaže, da bo Zahodna Slovenija upravičena do približno 40 % manj sredstev iz naslova ESRR in ESS.*
- 2. 15 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada naj se prerazporedi na Zahodno kohezijsko regijo. S predlagano razporeditvijo sredstev bi se približali razmerju 40 : 60 v korist Vzhodne kohezijske regije iz aktualnega programskega obdobja.*

Vlada RS se zaveda, da obstajajo znotraj zahodne kohezijske regije razlike v razvitosti med posameznimi razvojnimi regijami na ravni NUTS 3 in da je kar nekaj območij celo v slabšem položaju v primerjavi z nekaterimi predeli vzhodne kohezijske regije.

Predlagani način prerazporeditve 15 % sredstev z vzhodne kohezijske regije na zahodno kohezijsko regijo pa ni najbolj primeren. Predlog Vlade RS gre v smer, da se manj razvitim območjem v zahodni kohezijski regiji sofinancerski delež zagotovi iz sredstev državnega proračuna.

V primeru ukrepov, ki se izvajajo po teritorialnem pristopu (z upoštevanjem pristopa od spodaj navzgor) se bo pri oblikovanju indikativnih alokacij sredstev upošteval t.i. indeks razvojne ogroženosti posamezne regije. V izvedbeni fazi, torej pri oblikovanju javnih razpisov, še zlasti v primerih, ko bodo regionalni in lokalni akterji v vlogi upravičencev, pa je mogoče oblikovati merila, pogoje ter časovno oziroma fazno omejene kvote po razvojnih regijah tako, da bo dana prednost regijam, ki so razvojno najbolj ogrožene. Tak pristop pomeni neposredno naslavljanje izzivov zmanjševanja razlik v razvitosti regij in doseganje cilja skladnejšega regionalnega razvoja.

Na ta način je mogoče zastaviti tako regionalno specifične ukrepe (npr. infrastruktura) kot tudi nadaljevanje ukrepov, ki so potrebni za obe kohezijski regiji (raziskave, razvoj, inovacije,

digitalizacija, dvig veččin in znanja, dolgotrajna oskrba, demografske spremembe), kar je bistveno za naslavljanje ključnih izzivov v naslednjih desetih letih (dvig produktivnosti, demografske spremembe, zeleni razvoj).

- 3. Ob zaskrbljenosti zaradi znižanja stopnje sofinanciranja upravičenih stroškov za investicije, ki se financirajo iz ESRR in ESS, na zgolj 40 % za Zahodno kohezijsko regijo, in zavedanju, da je to predmet zakonodaje EU in je ni moč spreminjati, se pozitivno ocenjuje napoved predsednika Vlade in resornega ministra, da bo Zahodni kohezijski regiji zagotovljeno nacionalno sofinanciranje upravičenih stroškov z namenom izenačitve stopnje sofinanciranja tovrstnih stroškov v obeh kohezijskih regijah. Če država ne bi prisluhnila opozorilom in z nacionalnimi sredstvi izboljšala stopnje sofinanciranja ter posebne pozornosti namenila najbolj ogroženim območjem, bi prišli do takšnih absurdnih situacij, da bi bile bolj razvite občine iz Vzhodne kohezijske regije upravičene do več sredstev in do višje stopnje sofinanciranja upravičenih stroškov kot manj razvite občine Zahodne kohezijske regije.*

Pojasnilo glede nacionalnega sofinanciranja iz državnega proračuna RS je podano v odgovoru na predhodno vprašanje. Prav tako se bodo instrumenti v okviru teritorialnih pristopov ter javni razpisi in pozivi oblikovali na način, da bodo tako finančno kot vsebinsko ter z vidika pogojev in meril ustrezno naslavljali razvojne razlike na ravni razvojnih regij.

- 4. Z vidika varnosti sredstev, izvedljivosti in večje ekonomske učinkovitosti se predlaga enoten operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v Sloveniji v obdobju 2021–2027. Glede na izkušnje aktualne finančne perspektive en operativni program zagotavlja večjo varnost sredstev, saj se periodično preverjanje doseganja mejnikov uspešnosti izvaja na ravni celovitega operativnega programa.*

Odločitev, da se za programsko obdobje 2021-2027 pripravijo trije operativni programi: za kohezijsko regijo vzhodna Slovenija, za kohezijsko regijo zahodna Slovenija in za Kohezijski sklad, je bila sprejeta 3. septembra 2020 v okviru posebne delovne skupine Vlade RS za usklajevanje in pospeševanje investiranja EU sredstev #NGS1.

Ločeni operativni programi bodo omogočali večjo vsebinsko osredotočenost na regionalno specifične razvojne izzive ter temu prilagojeno strategijo ukrepanja. Ob tako postavljeni strukturi operativnih programov je mogoče bolj transparentno nasloviti izzive in ukrepe za potreben razvojni preboj posameznih regij. Obe kohezijski regiji pa na ta način prevzemata večjo soodgovornost za ustrezno pripravo in izvajanje ukrepov evropske kohezijske politike.

Ne glede na vsebinsko razdelitev kohezijske politike na več operativnih programov, se v Sloveniji tudi v prihodnje ohranja model upravljanja z evropskimi sredstvi preko enega organa upravljanja (SVRK). S tem bo zagotovljeno najmanjše upravno breme in koncentracija potrebnih kompetenc na enem mestu ter poenotenje sistema upravljanja in nadzora ob potrebnih poenostavitvah in poenotenju pravil izvajanja. Ne glede na to pa bo v okviru aktivnosti organa upravljanja zagotovljena tudi dodatna komunikacija in koordinacija z obema kohezijskima regijama, predviden pa je tudi prenos dela strokovno usposobljenih kadrov na regionalno raven za opravljanje svetovalnih nalog pri pripravi in izvedbi projektov.

- 5. Za zagotovitev takojšnjega in učinkovitega črpanja evropskih sredstev v novem programskem obdobju in v izogib težavam, kakršne smo v preteklosti imeli s sistemom ISARR ali e-MA, je nujno pravočasno preveriti in nadgraditi informacijski sistem. Morebitna sprememba sistema izvajanja kohezijske politike s prehodom iz enega v več operativnih*

programov bi zahtevala večje prilagoditve informacijskega sistema. To pa bi prineslo dodatna tveganja za uspešno črpanje evropskih sredstev, še posebno na začetku novega programskega obdobja, ko se nekaj časa hkrati izvaja in intenzivno črpa sredstva tekoče in nove finančne perspektive.

Trenutno je v pripravi dokumentacija za izvedbo razpisa za Prilagoditev, nadgradnjo in vzdrževanje IS eMA za programsko obdobje OP2021-2027 (e-MA2). Na podlagi uporabniških izkušenj obstoječega informacijskega sistema in zakonskih predlogov Evropske komisije bo obstoječi informacijski sistem v okviru posameznih postopkov nadgrajen in optimiziran ter prilagojen za izvajanje več operativnih programov.

- 6. V primeru več programov na ravni kohezijskih regij bi morebitna zahteva za izpolnjevanje omogočitvenih pogojev na ravni posamezne kohezijske regije (npr. priprava strategije pametne specializacije za kohezijsko regijo Zahodna Slovenija) predstavljala izjemen izziv, tudi v luči zgolj volonterskega delovanja razvojnih svetov kohezijskih regij s skromno administrativno podporo resornega ministrstva.*

Prenova Strategije pametne specializacije se pripravlja na ravni države in ni razdeljena na posebno strategijo za kohezijsko regijo vzhodna Slovenija in kohezijsko regijo zahodna Slovenija. Evropska regulativa tudi ne predvideva priprave nove strategije, temveč je treba obstoječo le pregledati in prenoviti, kjer je to potrebno. Omogočitveni pogoj prenova Strategije pametne specializacije naslavlja celoten cilj politike 1: Pametnejša Evropa (inovativno in pametno gospodarsko preoblikovanje).

Strategija pametne specializacije nastaja v postopku široke javne razprave in konsenza številnih deležnikov – gospodarstva, institucij znanja, nevladnega sektorja in države. Usmerjena je v znanost in inovacije, digitalizacijo, podjetja in ljudi.

Podobno velja tudi za preostale omogočitvene pogoje, ki so pravzaprav strategije, načrti, programi razvoja na določenem resornem oziroma vsebinskem področju in so pogoj za koriščenje sredstev v obdobju 2021-2027. Priprava je in bo v pristojnosti posameznih ministrstev, ki pa bodo v primerih, kjer je to smiselno zaradi razlik v potrebah in potencialih obeh regij, zagotovila tudi regionalno specifično naslavljanje razvojnih izzivov. Slednje tudi ni nujno na ravni kohezijskih regij, ampak lahko tudi na podlagi drugače določenih funkcionalnih območij, ki so najbolj relevantna glede na posamezno vsebino (npr. v primeru razvoja prometa v Sloveniji območja dnevni migracij, v primeru odvajanja in čiščenja voda območja aglomeracij v porečjih ipd.).

- 7. Ključni kazalnik razvitosti kohezijskih regij, ki je osnova za dodeljevanje sredstev evropskih kohezijskih skladov, je bruto družbeni proizvod (BDP) na prebivalca. Na tej podlagi bo v prihodnjem programskem obdobju Zahodna kohezijska regija v družbi bolj razvitih, Vzhodna kohezijska regija pa v družbi manj razvitih evropskih regij. Primerjava BDP na prebivalca v odstotkih povprečja EU-27 v obdobju 2008–2017 ne izkazuje jasnega trenda povečevanja razlik med kohezijskima regijama. Hkrati Slovenija v evropskem kontekstu velja za eno od držav z najmanjšimi regionalnimi razlikami. Ob tem je treba opozoriti na pomanjkljivost omenjenega kazalnika, ki odraža zgolj gospodarsko aktivnost in zanemari okoljsko in socialno dimenzijo, hkrati pa nanj močno vplivajo dnevne delovne migracije. Zato so tudi na evropski ravni močne pobude za uporabo drugih, za merjenje kakovost življenja ljudi v regijah, primernejših kazalnikov, kot je razpoložljiv dohodek gospodinjev. Ta kaže, da so razlike med slovenskimi razvojnimi regijami zanemarljive in da sta razvojni regiji z najvišjim razpoložljivim dohodkom iz Vzhodne kohezijske regije. Koeficient razvitosti občin 2020–2021 kaže na veliko heterogenost v razvitosti znotraj Zahodne kohezijske regije. V vsaki od*

razvojnih regij so podpovprečno razvite občine (npr. Komen, Bovec, Jezersko, Velike Lašče). Vrsta slabše razvitih občin je zaradi umeščenosti v statistično razvitejšo Zahodno kohezijsko regijo tako ujetnica stopnje razvitosti, saj jim je onemogočen dostop do večjega obsega evropskih sredstev, ki bi jim pripadal, če bi bile v statistično manj razviti Vzhodni kohezijski regiji. In obratno - najnovejši podatki npr. kažejo, da je med mestnimi občinami v Sloveniji najbolj razvita mestna občina Novo mesto iz manj razvite Vzhodne kohezijske regije. Veliko razvojno heterogenost kohezijske regije kažejo tudi številni drugi kazalniki, kot sta npr. indeks staranja in stopnja delovne aktivnosti. Demografsko najbolj ogrožena območja v Sloveniji so severna Primorska - Posočje in deli Gorenjske. Ko gledamo od daleč, se razvojne specifikke znotraj kohezijske regije izgubijo v zapletenih indikatorjih in statističnih povprečjih.

Odgovor je podan pri prvih dveh vprašanjih. Pri oblikovanju politike skladnega regionalnega razvoja se bo Vlada RS osredotočila na cilje regionalne politike in načrtovane kazalnike, ki jih je v strokovnem gradivu Cilji regionalne politike v obdobju 2021-2027 opredelil UMAR in jih dne 4. 11. 2020 objavil na svoji spletni strani.

8. *Ohranijo naj se teritorialni mehanizmi aktualne finančne perspektive: dogovori za razvoj regij, celovite teritorialne naložbe (CTN) in CLLD – lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost. Ob tem se podpira uvajanje morebitnih novih instrumentov, ki lahko dopolnijo osnovne tri mehanizme. Z dosedanjim izvajanjem dogovorov za razvoj regij so bile pridobljene številne izkušnje, ki jih lahko izkoristimo za pripravo tega uspešnega instrumenta tudi v prihodnjem programskem obdobju.*

Vlada RS podpira obstoječe teritorialne pristope, pri čemer pa bodo določene izboljšave nujno potrebne. Poleg mehanizma CTN za mestne občine, nameravamo vzpostaviti podoben mehanizem tudi za vsa ostala mesta, ki imajo status mesta na podlagi ZLS. Prav tako je potrebno izboljšanje sedanjega mehanizma dogovorov za razvoj regij (DRR), ki se je na področju izvajanja kohezijske politike pokazal kot preveč zapleten in ga bo treba bistveno poenostaviti. Mehanizem CLLD se ohranja v bolj ali manj nespremenjeni obliki, bodo pa potrebne poenostavitve pravil, zlasti za »podeželski« del CLLD.

9. *V programskem obdobju 2021–2027 naj se zagotovi nacionalno sofinanciranje projektov evropskega teritorialnega sodelovanja, kot je bilo to že vzpostavljeno v obdobju 2007–2013. Slovenija je v iztekajoči finančni perspektivi ena redkih držav članic, ki tovrstnega sofinanciranja ne pozna, to pa akterjem otežuje dostop do izvajanja projektov teritorialnega sodelovanja.*

Pri pripravi podlag glede nacionalnega sofinanciranja projektov evropskega teritorialnega sodelovanja bodo upoštewane zmožnosti proračuna RS ter izkušnje z izvajanjem projektov evropskega teritorialnega sodelovanja v obdobju 2014-2020.

V trenutnem programskem obdobju je bil - bolj kot potreba po 100 % javnem sofinanciranju projektov evropskega teritorialnega sodelovanja - zaznan problem večmesečnega zalaganja sredstev za izvajanje projektov, ki temelji na obvezujočem sistemu izvajanja izplačil na podlagi že plačanih in certificiranih računov. Kot uspešen instrument za reševanje problema likvidnosti, s katerim se soočajo slovenski projektni partnerji v odobrenih projektih evropskega teritorialnega sodelovanja, se je izkazala možnost pridobitve premostitvenega posojila, ki ga zagotavlja Slovenski regionalno razvojni sklad v Ribnici. Poleg tega se v obdobju 2021-2027 predvidevajo določene poenostavitve, ki bodo omogočale hitrejše izplačevanje sredstev projektnim partnerjem.

10. Ob imenovanju predstavnikov Slovenije v evropski Odbor regij in v druga mednarodna telesa naj se zagotovi uravnotežena zastopanost predstavnikov obeh kohezijskih regij. S tem bi Zahodna kohezijska regija dobila enakovredne možnosti uveljavljanja mnenj in zastopanja razvojnih potreb na ravni EU.

Sklep o merilih in postopku za sestavo delegacij reprezentativnih združenj občin v mednarodnih organizacijah občin in v drugih mednarodnih organizacijah (Uradni list RS, št. 14/11) v drugem odstavku točke 3 določa, da mora biti v delegaciji zagotovljena zastopanost:

- obeh spolov, in sicer tako, da je od skupnega števila vsaj tretjina članic, če je delegacija dvočlanska, pa polovica,
- političnih strank na občinski ravni,
- občin članic združenj glede na njihovo velikost,
- ustrezna zastopanost vseh območij države,
- vseh reprezentativnih združenj.

Reprezentativna združenja občin predlagajo ministru, pristojnemu za lokalno samoupravo (MJU) sestavo delegacije, ki mora izpolnjevati vse kriterije, določene v navedenem sklepu. Eno od meril iz navedenega sklepa določa tudi, da mora biti v delegaciji zagotovljena ustrezna zastopanost vseh območij države.

Aktualna delegacija predstavnikov slovenskih občin v Odboru regij ta kriterij izpolnjuje, saj jo sestavljajo predstavniki občin iz vzhodnega dela države (občine Slovenska Bistrica, Velika Polana, Selnica ob Dravi, Ravne na Koroškem, Trbovlje, Kočevje ter mestne občine Murska Sobota, Ptuj, Novo mesto in Celje) in predstavniki iz zahodnega dela države (občine Tolmin, Pivka, Škofja Loka).

Kriterij o ustrezni zastopanosti vseh območij države je zadosten in vsebinsko ustreza stališču Državnega sveta RS, pri tem pa velja opozoriti, da se priporočilo oz. zaključek ne nanaša na Vlado RS, ampak na reprezentativna združenja občin, ki predlagajo sestavo delegacije.

11. V proces programiranja in oblikovanja strateških dokumentov države naj se vključijo tudi predstavniki kohezijskih regij, ki lahko z vidika »od spodaj navzgor« in na podlagi bogatih izkušenj s terena pomembno prispevajo k njihovi kakovostnejši vsebini.

Evropska kohezijska politika

V proces programiranja in oblikovanja strateških dokumentov so predstavniki kohezijskih regij vključeni že od samega začetka. Konec januarja 2019 je bilo članom Odbora za spremljanje programskega obdobja 2014–2020 (OzS), katerega člani so tudi predstavniki obeh kohezijskih regij, poslano vladno gradivo o poteku priprave programskih dokumentov za izvajanje evropske kohezijske politike. SVRK je konec aprila 2019 z dopisom o procesu programiranja najprej informiral ministrstva, službe vlade, kohezijski regiji vzhodna in zahodna Slovenija ter Združenje mestnih občin Slovenije. Vse navedene je pozval k predložitvi morebitnih vprašanj in predlogov v zvezi z zakonodajnim paketom kohezijskih uredb ter naložbenih smernic za financiranje v okviru kohezijske politike v obdobju 2021–2027 za Slovenijo, ki jih je v obliki priloge D Poročila o državi – Slovenija 2019 pripravila Evropska komisija.

Naslovniki so bili tudi pozvani, da se opredelijo do prednostnih nalog in predložijo naložbene potrebe, ki obstajajo pri deležnikih (sodelovanje ministrstev neposredno s partnerji). Opravljena je bila serija usklajevalnih sestankov z ministrstvi in oblikovan skupni dokument na ravni države, ob upoštevanju predlogov, posredovanih s strani obeh kohezijskih regij in ZMOS. Pred pošiljanjem dokumenta o naložbenih potrebah na Evropsko komisijo konec avgusta 2019 se je

dokument še dodatno usklajeval na ravni posredniških organov in zunanjih deležnikov. V juniju 2019 je potekala seja OzS, kjer so bili partnerji seznanjeni z aktivnostmi Slovenije v okviru priprav na novo programsko obdobje 2021-2027.

V začetku oktobra je potekal sestanek s predstavniki EK o naložbenih prioritetah Slovenije, na katerega so bili povabljeni tudi partnerji (ZOS, CNVOS, Konfederacija javnega sektorja, ZMOS, SOS, kohezijska regija vzhodna Slovenija in zahodna Slovenija, Konfederacija neodvisni sindikati, Konfederacija sindikatov 90, OZS, GZS, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Konfederacija svobodni sindikati – Pergam, Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije). Vsi partnerji so imeli možnost izpostaviti svoja mnenja, ki so bila zapisana in se je organ upravljanja (SVRK) do njih opredelil. V zadnjih treh mesecih leta 2019 je potekala določitev prioritetenih naložb na podlagi prispevkov ministrstev, RRA-jev, SOS, ZOS in obeh kohezijskih regij.

Konkretna vsebina dokumentov za programsko obdobje 2021-2027 (partnerski sporazum, operativni programi, ostali spremljajoči dokumenti) se intenzivno pripravlja od aprila 2020 dalje. Ustanovljena je bila projektna skupina za pripravo programskih dokumentov za izvajanje evropske kohezijske politike (EKP) v obdobju 2021–2027, ki jo poleg predstavnikov SVRK kot organa upravljanja, sestavljajo predstavniki vseh resorjev, vključenih v izvajanje EKP.

V zadnjih mesecih so bila izvedena številna posvetovanja z deležniki v okviru evropske kohezijske politike, in sicer:

- Vodstvo SVRK je obiskalo številne občine, kjer je bilo govora predvsem o razvojnih prioritetah in projektnih idejah za obdobje 2021–2027.
- Vodstvo SVRK se je udeležilo sej svetov obeh kohezijskih regij.
- V juliju so bile izvedene delavnice z deležniki in ministrstvi za pripravo programskih dokumentov.
- 20. avgusta 2020 je potekal posvet z župani in direktorji razvojnih agencij v organizaciji KPV.
- V začetku septembra je vodstvo SVRK predstavilo potek programiranja 2021–2027 na srečanju s Strateško razvojno-inovacijskimi partnerstvi (SRIP-i).
- 18. septembra 2020 je potekal posvet v organizaciji Državnega sveta.
- 13. novembra 2020 se je vodstvo SVRK udeležilo seje Ekonomsko-socialnega sveta.
- 25. novembra 2020 je potekal spletni strokovni posvet »Kje bodo sredstva v 2021–2027?«, na katerem sta sodelovala Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Dogodek je spremljalo več kot 1.200 udeležencev, po večini podjetij.
- 25. novembra 2020 je bil izveden sestanek z nevladnimi organizacijami.
- Ločeni sestanki s socialnimi partnerji po posameznih področjih so potekali: 23., 24., 26. in 27. novembra 2020.
- V novembru so potekali webinarji z razvojnimi in kohezijskimi regijami, ki jih je organizirala SVRK na temo večletnega okvira 2021-2027 in nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost:

Datum	Regija ali KR	Število udeležencev
3.11.	Pomurska	34
5.11.	Podravska	26
6.11.	Koroška	31
6.11.	Savinjska	40
9.11.	Posavska	19
9.11.	Zasavska	29
10.11.	Jugovzhodna Slovenija	40
12.11.	Osrednjeslovenska	55
16.11.	Gorenjska	34
17.11.	Obalno-kraska	24
18.11.	Goriska	24
18.11.	Primorsko-notranjska	15
20.11.	KR Vzhodna Slovenija	48
23.11.	KR Zahodna Slovenija	33
	Skupaj	452

V zadnjem tednu novembra 2020 so bili predstavniki obeh kohezijskih regij pozvani k imenovanju članov iz svojih vrst, ki bodo sodelovali v delovnih skupinah za pripravo operativnih programov za zahodno oz. vzhodno kohezijsko regijo kot tudi ostalih spremljajočih dokumentov.

Evropsko teritorialno sodelovanje

Sodelovanje s partnerji zgledno poteka tudi pri pripravi programov evropskega teritorialnega sodelovanja. V okviru evropskega teritorialnega sodelovanja proces programiranja prav tako poteka na več nivojih. V letu 2019 so bile ustanovljene programske delovne skupine na podlagi skupno dogovorjenega ključa (številčno omejene) s sodelujočo državo v programu ter organom upravljanja in so sestavljene iz predstavnikov obeh/vseh sodelujočih držav. Na podlagi skupno dogovorjenega ključa in zagotavljanja minimalnega števila članstva v teh delovnih telesih interese slovenskih razvojnih regij in obeh kohezijskih regij zastopajo predstavniki MGRT (za čezmejne programe).

Poleg že oblikovanih programskih delovnih skupin v procesu programiranja lahko sodeluje tudi širša strokovna in splošna javnost, z namenom prepoznavanja teritorialnih potreb programskega območja. Vključevanje je možno s pomočjo različnih načinov javnih posvetovanj, ki v trenutni situaciji (COVID-19) potekajo virtualno preko spletnih posvetov, spletnih anket, intervjujev in strokovnih fokusnih skupin za različna tematska področja. Na določenih programih se ti posveti že izvajajo, na nekaterih pa je treba predhodno še angažirati zunanje izvajalce za pripravo programskih dokumentov.

12. Medtem ko so bila doslej evropska sredstva z razvojnega vidika izjemno pomembna - regionalni razvoj že več kot desetletje temelji na sredstvih evropske kohezijske politike. Tudi Evropska komisija in OECD ugotavljata, da je Slovenija v skupini držav, kjer je velik delež javnih investicij financiran z evropskimi sredstvi – dostopnost evropskih sredstev pa se bo dolgoročno postopoma slabšala, zato bo treba čim prej okrepiti regionalno politiko z zagotovitvijo sistemskih in dolgoročnejših razvojnih sredstev v državnem proračunu. Poleg

finančne stabilnosti je treba zagotoviti tudi dolgoročno zakonsko in kadrovsko stabilnost za razvoj vseh slovenskih regij.

Po doseženem zgodovinskem julijskem dogovoru voditeljev držav članic Evropske unije ima Slovenija za naslednjih deset let na voljo več kot 10 milijard evrov evropskih sredstev ali dva do trikrat več kot jih je imela v preteklosti. V prihodnjih letih je Sloveniji na razpolago 2,9 milijarde evrov za izvajanje evropske kohezijske politike in 1,6 milijarde evrov za izvajanje skupne kmetijske politike. Dodatno bo lahko koristila tudi do 5,7 milijarde evrov iz centralnega mehanizma Evropske komisije za okrevanje in odpornost, od tega 1,6 milijarde evrov nepovratnih in 3,6 milijarde evrov povratnih sredstev. Zato je izjemno pomembno vzporedno načrtovanje vseh razpoložljivih evropskih sredstev ter sredstev državnega proračuna, občinskih proračunov in drugih virov, tudi zasebnih. Le tako bo mogoče pripraviti komplementarne ukrepe, ki bodo multiplicirali učinke za hitrejše okrevanje, odpornost in dolgoročni razvoj države.

Cilj Vlade RS je, da se z ukrepi in investicijami pokrije celotno ozemlje Slovenije oziroma vse razvojne regije, pri čemer se bo še posebej spodbujalo projekte, ki imajo (med)regionalni vpliv oz. pri katerih sodeluje večje število občin.

13. *V zvezi z očitki o slabšem črpanju sredstev iz naslova dogovorov za razvoj regij, s katerimi se uresničujejo regionalni razvojni programi v programskem obdobju 2014–2020, velja opozoriti, da so zamude posledica nepravočasnega sprejemanja odločitev na državni ravni, saj se regionalni razvojni programi pripravljajo v skladu z dinamiko sprejemanja programskih dokumentov na državni ravni. Ker so bila sredstva za izvedbo dogovorov za razvoj regij dodeljena šele 2017, so se slednji začeli izvajati bistveno kasneje kot drugi teritorialni instrumenti. Ob tem se je treba tudi zavedati zahtevnosti projektov, ki jih spremljajo dolgotrajni postopki pridobivanja nepremičnin ali soglasij soglasodajalcev (npr. ARSO, Slovenske železnice, itd.). Na podlagi navedenih težav se apelira, da država odigra aktivnejšo vlogo pri urejanju odprtih vprašanj. Med drugim se predlaga podaljšanje rokov za podajo vlog na Ministrstvo za infrastrukturo in Ministrstvo za okolje in prostor, pri čemer ta ukrep ne bi ogrozil izvedbe projektov do konca 2022. Projekti, vezani na Ministrstvo za infrastrukturo, so sicer enostavni za izvedbo, so pa izjemno zahtevni za pripravo. Pri projektih, za katere so odgovorni na Ministrstvu za okolje in prostor, pa se izvajalci soočajo s spremembo predpisov aglomeracij in posledično nezmožnostjo pravočasne oddaje vlog. Konkretna težava imajo na območju gorenjskih občin (Kranj–Bohinj in Kranj–Kranjska Gora), kjer se soočajo z ovirami na državnih odsekih kolesarskega omrežja. S težavami se soočajo tudi v občini Škofljica, kjer je železniška proga umeščena v Naturo 2000, ob njej pa že več desetletij poteka cesta, na delu katere se želi urediti kolesarska povezava. Ker Slovenske železnice pogojujejo soglasje z odmikom trase kolesarske povezave, kar pa je zaradi neposredne bližine naselja neizvedljivo, občina kljub zaključeni finančni konstrukciji ne uspe urediti dokumentacije.*

Instrument regionalne politike – Dogovor za razvoj regij (DRR) izhaja iz Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. DRR podpira oziroma bo podprl regijske in državne projekte, ki aktivirajo razvojne zmogljivosti vseh dvanajstih razvojnih regij in odpravljajo največje razvojne ovire v regijah.

MGRT je za vseh dvanajst razvojnih svetov regij objavilo dve povabili za predložitev projektov, s katerima se uresničujejo regionalni razvojni programi. Skupno število projektov v podpisanih dogovorih v okviru obeh povabil je 241, pri čemer skupna vrednost sofinanciranja države v podpisanih dogovorih znaša približno 480 milijonov evrov.

SVRK je v okviru izvajanja DRR-jev izdal odločitve o podpori za 65 projektov v skupni vrednosti 130 milijonov evrov sredstev EU (ESRR, KS in ESS ter SLO udeležba), pri čemer je največ izdanih odločb za projekte na področju podjetništva: 41 projektov v skupni vrednosti sofinanciranja 31 milijonov evrov.

S spremembo drugega povabila za posredovanje projektnih predlogov v okviru DRR-jev, ki je bila objavljena aprila 2019, so se uvedle določene dodatne zahteve glede vključevanja projektnih predlogov v dogovore. Tako se zaostrejuje pogoji, pod katerimi se lahko projekti uvrstijo v dogovore. Uvrščajo se lahko le projekti, ki so dejansko izvedljivi ter projekti, ki imajo zaprte finančne konstrukcije (imajo najmanj 60 % oziroma 80 %, pri nekaterih prednostnih naložbah tudi 100 % stopnjo sofinanciranja upravičenih stroškov). V okviru obstoječih projektov MGRT napotuje k zapiranju finančne konstrukcije tistih projektov, pri katerih gre za "manko" deleža sofinanciranja EU in slovenske udeležbe.

Ministrstvo za okolje in prostor je pri spremembah DRR (3. sprememba) zgolj določil datum oddaje popolne vloge na posredniški organ do 31. 12. 2019 (torej še pred novelacijo Uredbe o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode; Ur. list RS št. 81 z dne 27. 12. 2019), dodatnih pogojev ali zahtev ni postavljajl. S soglasjem na projektne predloge in spremembe odložnih pogojev je bil rok za oddajo popolnih vlog v okviru specifičnih ciljev 1 in 2 prednostne naložbe 6.1 že zamaknjen do 30. 9. 2020. Na MOP to ocenjujejo kot skrajni rok z razumnim tveganjem, da bodo projekti lahko uspešno zaključeni do konca leta 2023.

Ministrstvo za infrastrukturo se je pri pregledu projektov zavedalo, da predstavlja v okviru prednostne naložbe 4.4 največji problem za pravočasno pripravo popolnih vlog pridobivanje pravice graditi na zemljiščih (kolesarske povezave so dolgi linijski objekti, nosilci pa morajo pridobiti pravico graditi na določenih projektih tudi od več kot 200 lastnikov). MZI je zato predlagalo podaljšanje roka za oddajo vlog do 31. 1. 2021, kar je prav tako skrajni rok z razumnim tveganjem za izvedbo do konca leta 2023. O tem so bile z dopisom MGRT št. 303-1/2020/144 z dne 25. 9. 2020 obveščene vse Regionalne razvojne agencije.

Drugo povabilo DRR, ki je jasno opredelilo področja možnega sofinanciranja, je bilo objavljeno 13. 11. 2017, torej pred tremi leti. Pri pobudah o nadaljnjih podaljševanjih roka za oddajo popolnih vlog je treba razumeti stališča obeh pristojnih resorjev, ki sta opredelila skrajna roka s še razumnim tveganjem za izvedbo do konca 2023. Poleg tega pa bi se z dodatnim podaljševanjem rokov za oddajo vlog začelo postavljati tudi vprašanje enake obravnave vseh potencialnih prijaviteljev, saj se že postavljajo trditve, da bi lahko ob vedenju, da bo rok za oddajo vlog tako podaljšan, pripravili druge projekte, ki jih prijavitelji tudi zaradi predvidenih rokov oddaje niso oddali. Zaradi vztrajanja pri transparentnem postopku za vse prijavitelje dodatno podaljševanje rokov oddaje vlog ne pride v poštev.

Dolgotrajni birokratski postopki na različnih področjih so velika težava in izziv. Z namenom zmanjševanja administrativnih ovir je Vlada RS ustanovila tudi Strateški svet za debirokratizacijo in ravno v teh dneh bo v parlamentarno proceduro vložen prvi paket predlogov za odpravo anomalij na nekaterih področjih.

14. V prihodnjem programskem obdobju naj se razmisli o zagotovitvi sredstev za pripravo projektov - tehnično pomoč za zaposlitve strokovnih sodelavcev, ki bodo koordinirali različne nosilce in pripravili ter izvedli strokovni in finančni del zahtevnih projektov, saj je to zagotovilo za uspešno pridobivanje in črpanje evropskih sredstev.

Tudi tehnična pomoč je del procesa programiranja. V kolikor bodo finančne možnosti dopuščale se bo pobuda pri pripravi dokumentov poskušala v največji možni meri upoštevati.

15. Predstavniki Zahodne kohezijske regije izpostavljajo pomen solidarnosti pri razporejanju ustreznih razvojnih sredstev znotraj države. V okviru koncepta financiranja občin so občine Zahodne kohezijske regije prek zbrane dohodnine in finančne izravnave občin od 2008 naprej izkazovale solidarnost prek prerazporeditve presežka v manj razvita območja Vzhodne kohezijske regije in na ta način prispevale k skupnemu razvoju države. Ta koncept prerazporejanja sredstev je lahko tudi argument za iskanje primernih rešitev tako znotraj posameznih regij kot tudi države.

Koncept dodeljevanja sredstev manj razvitim območjem znotraj posameznih regij in države podpiramo in bomo oblikovali ustrezne rešitve.

16. Znotraj razvite Zahodne kohezijske regije so številna območja oz. občine, ki so sicer statistično bolj razvita (indeks razvitost večji od 1), vendar so dejansko daleč od tega, saj prebivalci nimajo dostopa niti do osnovne infrastrukture (vodooskrba, kanalizacija). S tega vidika in ob finančni podhranjenosti občin je zato nujno v luči ukrepov za zeleni preboj v prihodnjem programskem obdobju z evropskimi sredstvi omogočiti gradnjo kanalizacije (tudi v aglomeracijah pod 2000 PE).

Kako in na kakšen način bodo obravnavane aglomeracije pod 2.000 PE bo v prvi vrsti odvisno od operativnega programa za pitno vodo, ki je omogočiten pogoj in je v pripravi na MOP. V procesu programiranja je Evropska komisija z navedenim izzivom že seznanjena. Iščejo se možne rešitve v smeri zagotavljanja kombinacije nepovratnih in povratnih sredstev za financiranje projektov odvajanja in čiščenja pod 2.000 PE, zlasti v okviru Načrta za okrevanje in odpornost. V programih kohezijske politike pa ostajajo prioritete naložbe v aglomeracije nad 2.000 PE. Gre namreč za zavezo iz pristopne pogodbe Slovenije k EU, njeno neuresničevanje pa lahko v končni fazi privede do sorazmerno visokih finančnih kazni za Slovenijo.

17. V načrtu razvojnih programov kot delu državnega proračuna je opredeljenih več investicij, ki sovpadajo z občinskimi investicijami. Tak primer so regionalne ceste, ki jih gradi država, v njihovem koridorju pa občine gradijo kanalizacijo. Če bo gradnja kanalizacije podkrepljena z evropskimi sredstvi, je nujno tovrstne projekte v luči večje učinkovitosti in hitrejše realizacije čim prej medresorsko uskladiti med Ministrstvom za infrastrukturo, Ministrstvom za okolje in prostor ter upravičeno občino.

Pri dodeljevanju evropskih sredstev za izgradnjo kanalizacijskega omrežja, kadar to poteka v območju cestnega telesa, je potrebno sodelovanje med navedenimi ministrstvi in občinami, da bi se v čim večji meri upoštevalo tudi stanje cestne infrastrukture in nujnost njene rekonstrukcije oz. ureditve. S tem bo tudi v največji meri dosežen sinergijski učinek vloženih evropskih in proračunskih sredstev pri upravljanju državne cestne infrastrukture.